

Ukraina umożliwia posiadanie wielokrotnego obywatelstwa

Marcin Jędrysiak

18 czerwca Rada Najwyższa (RN) przyjęła w drugim czytaniu ustawę regulującą posiadanie wielokrotnego obywatelstwa (za opowiedziało się 243 deputowanych, przeciw – 19, a 9 wstrzymało się od głosu). Nowe prawo pozwala niektórym cudzoziemcom uzyskać ukraiński paszport w ramach uproszczonej procedury, bez konieczności rezygnacji z dotychczasowego. Jak dotąd otrzymanie obywatelstwa było uwarunkowane zrzeczeniem się takich związków z obcym państwem. Przyjęte regulacje dotyczą jednak tylko wybranych krajów, wymienionych w wykazie – wyłączono z niego obywateli państw uznanych za agresora, okupanta lub nieuznających integralności terytorialnej Ukrainy.

Z kolei Ukraińcy będą mieli szansę zdobyć paszport innego państwa bez konieczności zrzekania się ukraińskiego, nawet jeśli otrzymują go dobrowolnie (tj. w wyniku wniosku o naturalizację). Praktyka ta również została ograniczona do krajów wskazanych w wykazie. Wielokrotnego obywatelstwa nie będą mogli posiadać sędziowie i urzędnicy. Do tej pory uzyskanie z własnej woli paszportu innego państwa wiązało się z koniecznością powiadomienia o tym władz i rezygnacji z obywatelstwa Ukrainy.

Omawiany akt prawny wpisuje się w nową politykę władz względem Ukraińców przebywających za granicą. Mimo niemal pewnego podpisania go przez prezydenta Wołodymyra Zełenskigo, nie jest jasne, czy wejdzie on w życie – z uwagi na potencjalną niezgodność z konstytucją. Na zdobyciu poparcia dla projektu zaważyło uwzględnienie przez rządzących wątpliwości formułowanych przez opozycję i organizacje pozarządowe, które zazwyczaj ignorowano.

Komentarz

- **Przegłosowana regulacja to element działań Kijowa na rzecz poprawy relacji z obywatelami za granicą.** W grudniu 2024 r. powołano Ministerstwo Jedności Narodowej (zob. [Ukraina tworzy resort ds. kontaktów z diasporą](#)), a w kwietniu br. rząd zatwierdził rozwiązania ułatwiające odnawianie paszportów za granicą przez mężczyzn w wieku poborowym. To istotna zmiana względem prowadzonej wcześniej niespójnej i często nieprzychylnej polityki wobec ukraińskich uchodźców i przedwojennych emigrantów. Przyjęta ustawa o wielokrotnym obywatelstwie jest już piątym projektem w tej sprawie zaproponowanym przez Zełenskigo. Potrzebę jej wprowadzenia prezydent uzasadnia koniecznością utrzymania więzów z etnicznymi Ukraińcami żyjącymi za granicą. Ma to przybliżyć perspektywę ich powrotu do kraju i częściowo przeciwdziałać jego problemom demograficznym (zob. [Ukraina w obliczu katastrofy demograficznej](#)).

- **Projekt budzi wątpliwości prawne, gdyż art. 4 Konstytucji Ukrainy stanowi, że można posiadać tylko jedno obywatelstwo.** Z tego powodu RN skierowała ustawę do Sądu Konstytucyjnego, który do tej pory nie wydał jednak orzeczenia w tej sprawie – od kilku miesięcy jego funkcjonowanie jest paraliżowane przez brak wystarczającej liczby sędziów. Wątpliwości wyraził także Główny Departament Naukowy i Ekspercki RN – wskazał, że posiadanie wielokrotnego obywatelstwa może stwarzać problemy w rozwiązywaniu kwestii związanych ze służbą wojskową takich ludzi (w tym zmniejszać zdolności obronne państwa poprzez unikanie służby przez osoby z wielokrotnym obywatelstwem), ich opodatkowaniem czy zapewnieniem ochrony dyplomatycznej. Dotychczasowe regulacje pozostawały w praktyce fikcją – Ukraińcy najczęściej nie informowali władz o uzyskaniu kolejnego obywatelstwa, zdając sobie sprawę z tego, że organy państwa nie mają narzędzi do weryfikacji liczby paszportów. Jednocześnie w większości krajów UE posiadanie wielokrotnego obywatelstwa (nawet w przypadku naturalizacji) jest dopuszczalne i nie rodzi zazwyczaj problemów opisanych przez Departament.
- **Ustawę poparły partia rządząca i opozycja z wyjątkiem Batkiwszczyny Julii Tymoszenko,** która nazwała ją sprzecznym z konstytucją „projektem likwidacji narodu ukraińskiego”. Początkowo akt prawny spotkał się też z dezaprobatą ze strony Europejskiej Solidarności (ES) Petra Poroszenki. Deputowani domagali się wprowadzenia dla starających się o obywatelstwo w ramach uproszczonej procedury egzaminu z języka, historii i ustroju Ukrainy. Propozycja ta została ostatecznie uwzględniona, dzięki czemu ES poparła projekt. Skutkiem poprawek jest również złagodzenie krytykowanych przez organizacje pozarządowe i część opozycji przepisów, które mogły prowadzić do automatycznego pozbawienia obywatelstwa osób objętych przymusową paszportyzacją na terenach okupowanych przez Rosję. Powodzenie głosowania nad ustawą wynika tym samym z uwzględnienia (w tym wypadku konstruktywnych) postulatów opozycji przez większość parlamentarną, co nie należy do standardów w RN.